

Αθήνα, 22/12/2010

Αρ. Πρωτ.: Εξ./382/2010

Προς : Υπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

Κυρία Άννα Διαμαντοπούλου

Ανδρέα Παπανδρέου 37, 15180 Μαρούσι, diavoulesiaei@minedu.gov.gr

Θέμα: Συμβολή της Ερευνητικής Κοινότητας στη Διαβούλευση για τη Μεταρρύθμιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Σχετ.: Έγγραφο ΥΠΔΒΜΘ, Αριθ. Πρωτ. 11898

Αξιότιμη κυρία Υπουργέ,

Είναι κοινή πεποίθηση ότι στην Ελλάδα απαιτείται αναδιάρθρωση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας. Είναι επίσης ώριμη η ιδέα της δημιουργίας Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης και Έρευνας, με την ορθολογική διασύνδεση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και των Ερευνητικών Κέντρων/Ινστιτούτων.

Κάθε αποτελεσματική προσπάθεια αναδιάρθρωσης της υφιστάμενης κατάστασης και διαμόρφωσης του Ενιαίου Χώρου οφείλει:

- να λαμβάνει υπόψη τους τρεις κύριους πυλώνες της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: (α) Μετάδοση γνώσης, (β) Παραγωγή νέας γνώσης – έρευνα και (γ) Αναπαραγωγή του προσωπικού της (είναι το μόνο επίπεδο εκπαίδευσης που παράγει το ίδιο τα στελέχη του),
- να βασίζεται στην πολύχρονη εμπειρία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και Ερευνητικών Κέντρων (ΕΚ) της χώρας και
- να χτίζει πάνω στα επιτεύγματα των ΑΕΙ και των ΕΚ της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε χώρου, καθώς και τις ιδιομορφίες και ανάγκες της Ελληνικής κοινωνίας.

Οι εξαγγελθείσες προτάσεις από το Υπουργείο ΠΔΒΜΘ στοχεύουν κυρίως στη μεταρρύθμιση του πρώτου πυλώνα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αυτού δηλαδή που αφορά στη μετάδοση της γνώσης. Θέση των ερευνητών των ΕΚ είναι ότι η φυγή προς τα εμπρός (που αποτελεί και το πραγματικό ζητούμενο) θα επιτευχθεί μόνο με την ουσιαστική ενίσχυση και των άλλων δύο πυλώνων, οι οποίοι έχουν στον πυρήνα τους την ερευνητική διαδικασία. Η προοπτική αυτή, η οποία είναι καθοριστική για την παραγωγική και πολιτισμική ανάπτυξη της χώρας, εν πολλοίς απουσιάζει από την προτεινόμενη μεταρρύθμιση. Για παράδειγμα, το κείμενο διαβούλευσης δεν περιέχει οποιαδήποτε αναφορά στις εκατοντάδες μεταπτυχιακών προγραμμάτων που αναπτύχθηκαν στο εσωτερικό των ΑΕΙ κατά την παρελθούσα εικοσαετία· πρόκειται για τη διεπιφάνεια μεταξύ ΑΕΙ και ΕΚ και για το λόγο αυτό απαιτείται μια συστηματική αποτίμηση της πορείας τους έως σήμερα, προκειμένου να προχωρήσουμε στο νέο σχεδιασμό.

Η ερευνητική κοινότητα συμμετέχει σε κάθε σοβαρή και ειλικρινή προσπάθεια για τη μεταρρύθμιση του συστήματος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης - Έρευνας, με γνώμονα τις ακόλουθες βασικές αρχές:

Ενιαίος Χώρος Εκπαίδευσης - Έρευνας

Η αντίληψη του Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης και Έρευνας οφείλει να υπερβεί τη στενή προσέγγιση ρυθμίσεων στο εσωτερικό του Τριτοβάθμιου συστήματος Εκπαίδευσης - Έρευνας και να περιλαμβάνει:

- i) Ένα οικουμενικό πρότυπο Παιδείας, που συνδέει αρμονικά τη μεταβίβαση της εκάστοτε συσσωρευμένης γνώσης στις νέες γενιές, με τη διεύρυνση των οριζόντων της γνώσης, μέσω της συνεχούς αναζήτησης, της αμφισβήτησης, της πειραματικής διαδικασίας και του έλλογου συνειρμού.
- ii) Την οριζόντια διαμόρφωση ενός ενιαίου ερευνητικού χώρου που θα ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση και τη συνέργεια μεταξύ ΑΕΙ, ΕΚ και του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού.
- iii) Ειδικότερα για το τριτοβάθμιο σύστημα εκπαίδευσης και το αντίστοιχο σύστημα της έρευνας, τη διαμόρφωση δυο λειτουργικά ισότιμων και συμπληρωματικών συστημάτων, που το κάθε ένα θα διατηρεί τα δικά του, αυτόνομα χαρακτηριστικά.

Ο ερευνητικός ιστός της χώρας, σε ότι αφορά τα ΕΚ, είναι πολύπλοκος και πολύμορφος, αν και αριθμητικά μικρότερος αυτού των ΑΕΙ. Υπάρχουν ΕΚ τα οποία στην πορεία των χρόνων έχουν αποκτήσει τα χαρακτηριστικά μιας εύρωστης πανεπιστημιακής μονάδας και κάλλιστα θα μπορούσαν να παρέχουν υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς τίτλους. Τα δύο συστήματα (ΕΚ και ΑΕΙ) έχουν ομόλογα χαρακτηριστικά προσόντων, προσλήψεων και προαγωγών, αλλά το καθένα έχει και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του, γεγονός που τα καθιστά συμπληρωματικά. Επιπλέον, τα ΕΚ έχουν δεκαπενταετή εμπειρία εξωτερικών αξιολογήσεων και πλήθος συσσωρευμένων σχετικών δεδομένων που αναμένουν μια πιο συστηματική μελέτη και αποτίμηση.

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, απαιτείται η ενίσχυση των μηχανισμών σύγκλισης και συγκέντρωσης δυνάμεων, καθώς διανύουμε μια εποχή που χαρακτηρίζεται ως εποχή της γνώσης, στην οποία ένας νέος παγκόσμιος καταμερισμός εργασίας βρίσκεται σε ταχύτατη εξέλιξη.

Σε κάθε περίπτωση, οι θεσμικές αλλαγές δεν είναι δυνατόν να γίνουν με τους ερευνητές αμέτοχους στη διαδικασία ανέλιξης του εκπαιδευτικού και ερευνητικού συστήματος της χώρας. Η ερευνητική κοινότητα τιμά την πανεπιστημιακή κοινότητα, αλλά δεν μπορεί να παραμένει παθητικός θεατής στις όποιες προσπάθειες «επιτροπείας» του ερευνητικού συστήματος από ολιγάριθμες ομάδες συμφερόντων.

Για την αρμονικότερη και στενότερη δυνατή συνεργασία μεταξύ ΕΚ και ΑΕΙ, καθώς και μεταξύ ερευνητών και μελών ΔΕΠ, πρέπει να υφίσταται μια κοινά αποδεκτή αρχή "αμοιβαιότητας, συμπληρωματικότητας και εναλλαγής" ρόλων. Πιο συγκεκριμένα προτείνουμε:

- 1) Διασύνδεση ΕΚ και ΑΕΙ στη βάση δικτυακής οργάνωσης που στηρίζεται στη διαφορετικότητα, την αυτοτέλεια και τη συμπληρωματικότητα των δυο χώρων.
- 2) Συνδιοργάνωση δι-ιδρυματικών μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών από ΑΕΙ και ΕΚ, με ισότιμη συμμετοχή και ρόλο.
- 3) Συμμετοχή των ερευνητών των ΕΚ στις επιτροπές κρίσης των μελών ΔΕΠ, ως εξωτερικών εκλεκτόρων των αντίστοιχων τμημάτων (το αντίστροφο ισχύει).
- 4) Δυνατότητα των ερευνητών των ΕΚ να διδάσκουν μεταπτυχιακά μαθήματα και να έχουν ισότιμη συμμετοχή στις επιτροπές μεταπτυχιακών προγραμμάτων (ερευνητής καθηγητής - research professor), με ταυτόχρονη, ισότιμη συμμετοχή τους στα αντίστοιχα όργανα διοίκησης, στο επίπεδο και για το διάστημα κατά το οποίο συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό έργο των ΑΕΙ.

Στο διδακτικό έργο των ερευνητών –στο πλαίσιο της ανωτέρω δραστηριότητας– δεν περιλαμβάνεται η διδασκαλία προπτυχιακών μαθημάτων, για την οποία προτείνεται να υπογράφεται σχετική σύμβαση παροχής έργου (αντεπιστέλλων καθηγητής - adjunct professor).

Αντίστοιχα, δυνατότητα για τα μέλη ΔΕΠ να είναι συνεργαζόμενοι ερευνητές στα ΕΚ και να υποβάλλουν ερευνητικά προγράμματα μέσω αυτών, με δικαιώματα και καθήκοντα ανάλογα με αυτά των εκλεγμένων ερευνητών του ΕΚ, στο επίπεδο και για το διάστημα κατά το οποίο συμμετέχουν στο ερευνητικό έργο των ΕΚ.

Επίσης προτείνουμε να μελετηθεί η δυνατότητα διαμόρφωσης μιας νέας κατηγορίας εκπαιδευτικού-ερευνητικού προσωπικού με μόνιμη, ταυτόχρονη απασχόληση σε ΑΕΙ και ΕΚ.

- 5) Δυνατότητα των ερευνητών των ΕΚ να εποπτεύουν διπλωματικές διατριβές και πρακτικές ασκήσεις (προπτυχιακές και μεταπτυχιακές), καθώς και να είναι κύριοι επιβλέποντες σε διδακτορικές και σε μεταπτυχιακές διατριβές.
- 6) Ενίσχυση της κινητικότητας μεταξύ ΑΕΙ και ΕΚ, ερευνητών και μελών ΔΕΠ, στο πλαίσιο ερευνητικών και εκπαιδευτικών αδειών, αποσπάσεων, μετακλήσεων, κλπ.
- 7) Ισότιμη συμμετοχή ερευνητών και μελών ΔΕΠ στα θεσμικά όργανα (ΕΣΕΤ, ΘΕΣ, κλπ.) και στις επιτροπές σχεδιασμού και αξιολόγησης των ερευνητικών προγραμμάτων.

Ερευνητικός Ιστός

Η ερευνητική κοινότητα θεωρεί επίσης ότι είναι αναγκαία η μεταρρύθμιση και αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού.

Οι βασικοί άξονες αυτής της μεταρρύθμισης θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- 1) Δημιουργία και λειτουργία Ερευνητικών Δικτύων – Τεχνολογικών Πάρκων, με σκοπό την ορθολογική διαχείριση, αξιοποίηση και εκμετάλλευση της μεγάλης, εθνικής ερευνητικής υποδομής και γνώσης από ΑΕΙ και ΕΚ. Παράλληλη δημιουργία Ερευνητικών – Πολιτιστικών Δικτύων, για τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες από τον χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας, που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, στην ανάπτυξη της εθνικής ιστορικής γνώσης και του πολιτισμού και στην επιστημονική προβολή του ελληνικού παραδείγματος στο εξωτερικό.
- 2) Όσον αφορά στον εκτός ΑΕΙ Ερευνητικό Ιστό της χώρας, κύριο άξονα αναδιάρθρωσης πρέπει να αποτελέσει η –μετά τη χαρτογράφηση και αξιολόγηση– ενοποίηση του ερευνητικού χώρου, με τη συγκέντρωση όλων των Ερευνητικών φορέων που είναι σήμερα διάσπαρτοι σε διάφορα Υπουργεία και Υπηρεσίες, σε μία ενιαία αρχή, τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, καθώς η υπάρχουσα κατάσταση κατακερματισμού οδηγεί στη σπατάλη πόρων και τη μη βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Ενδεικτικά, ως ακραία παραδείγματα της κατάστασης αυτής, θα πρέπει να αναφερθούν (α) τα Ερευνητικά Ινστιτούτα του ΕΘΙΑΓΕ που υπάγονται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, τα οποία έχουν ερευνητικά αντικείμενα που αφενός δεν ανήκουν πλέον στο Υπουργείο αυτό και αφετέρου επικαλύπτονται με ερευνητικά αντικείμενα Κέντρων/ Ινστιτούτων που εποπτεύονται από τη ΓΓΕΤ (π.χ. Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας – ΙΝΑΛΕ με αντικείμενο που ανήκει στο Υπουργείο Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας και εμπίπτει επίσης στα ερευνητικά αντικείμενα του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών), (β) οι ερευνητικοί φορείς της Ακαδημίας Αθηνών που υπάγονται μεν στο Υπουργείο Παιδείας αλλά όχι στη ΓΓΕΤ, (γ) οι διάφοροι φορείς που ασχολούνται με τη γλώσσα και σήμερα είναι διεσπαρμένοι σε διάφορα υπουργεία σε ad hoc σχηματισμούς, οι οποίοι θα μπορούσαν να ενοποιηθούν ώστε να συμβάλουν στην χάραξη μιας γλωσσικής πολιτικής εναρμονισμένης με τις κοινωνικές επιταγές του Συμβουλίου της Ευρώπης και προσαρμοσμένης στο σημαντικό αυτό, συμβολικό κεφάλαιο, που είναι η Ελληνική γλώσσα.

- 3) Συμπράξεις ΑΕΙ και ΕΚ που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη και ενίσχυση κοινών εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων με στόχο την Αριστεία.
- 4) Αποτίμηση των διαχειριστικών μεθόδων των ερευνητικών προγραμμάτων στα ΑΕΙ και τα ΕΚ και διαμόρφωση ενός ευέλικτου, διαφανούς και αποτελεσματικού ενιαίου συστήματος διαχείρισης στους δυο χώρους.
- 5) Αποτίμηση της έως σήμερα εμπειρίας των spin off εταιρειών και εκσυγχρονισμός του θεσμού, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη μεταφορά τεχνογνωσίας από τα ΑΕΙ-ΕΚ προς τον παραγωγικό ιστό της χώρας, να ενισχύονται οι καινοτόμες πρωτοβουλίες των νέων ερευνητών και να προασπίζεται η δημόσια περιουσία.
- 6) Μέτρα ενίσχυσης της καινοτομίας, με ενθάρρυνση των συνεργασιών μεταξύ των ΑΕΙ-ΕΚ και των παραγωγικών φορέων.
- 7) Διεύρυνση του θεσμού των εξωτερικών αξιολογήσεων και στα ΑΕΙ και αποτίμηση της δεκαπενταετούς ιστορίας αξιολογήσεων των ΕΚ, προκειμένου να διαμορφωθούν οι πλέον αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης του συστήματος.
- 8) Ενίσχυση του Ευρωπαϊκού χώρου έρευνας, με τη διαμόρφωση πολιτικών συμπράξεων μεταξύ ΑΕΙ και ΕΚ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 9) Ενίσχυση των περιφερειακών πολιτικών έρευνας, στη βάση της αρχής ότι τα ΑΕΙ-ΕΚ υπάρχουν τοπικά, αλλά δρουν παγκόσμια.
- 10) Ενίσχυση των μηχανισμών που παρέχουν τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες και στις ανώτερες διευθυντικές θέσεις των ΕΚ.

Η διαμόρφωση του Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης - Έρευνας και η αναβάθμιση του Ερευνητικού Ιστού της χώρας, με βάση τις ανωτέρω αρχές, μπορεί να εξασφαλίσει:

α) πρόσθετους Διδάσκοντες στα ΑΕΙ, β) πρόσθετο ερευνητικό προσωπικό στα Ερευνητικά Κέντρα, γ) μεταφορά νέας γνώσης από την έρευνα στην εκπαίδευση, δ) εξοικονόμηση πόρων από την ορθολογική χρήση της ερευνητικής υποδομής, ε) αύξηση της ανταγωνιστικότητας στη διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων και στις εισροές κονδυλίων στην χώρα, στ) συνολική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού-ερευνητικού συστήματος και δημιουργία περισσότερων πόλων Αριστείας και ζ) ισχυρή ώθηση στην παραγωγική διαδικασία της χώρας.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η διαμόρφωση συναντίληψης της πολιτικής ηγεσίας, της εκπαιδευτικής-ερευνητικής κοινότητας και των κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων, σε μια ιδιαίτερος δύσκολη περίοδο για το έθνος. Περίοδος που δεν χαρακτηρίζεται απλώς από μία σοβαρή δημοσιονομική κρίση, αλλά κυρίως από μία κρίση προσανατολισμού και αξιών.

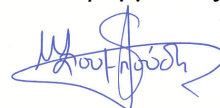
Για την Ένωση Ελλήνων Ερευνητών

Ο Πρόεδρος

Δημήτρης Ε. Λουκάς

Η Γ. Γραμματέας

Μαρία Θ. Στουμπούδη

Δημήτρης Ε. Λουκάς: ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, Ινστιτούτο Πυρηνικής Φυσικής, Πατριάρχου Γρηγορίου και Νεαπόλεως, 1530 Αγία Παρασκευή. Τηλ. 210 6503415, e-mail: loukas@inp.demokritos.gr

Μαρία Θ. Στουμπούδη: Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών, Ινστιτούτο Εσωτερικών Υδάτων, Τ.Θ. 712, 19013 Ανάβυσσος Αττικής. Τηλ. 2291076392, Fax 2291076419, e-mail: mstoum@ath.hcmr.gr